

Kitap Tanıtımı ve Tenkitler

The Study of Hinduism

Arvind Sharma (Ed.)

University of South Carolina Press, Columbia, 2003, 315 s. ISBN 1570034494

Dinler tarihçiliği açısından tanımlanması en güç dinsel geleneklerin başında, muhtemelen Hinduizm gelmektedir. En eski yazılı kaynaklara sahip olan dünyanın bu kadim geleneği, modern çağda hâlâ bir tanımlanma sorunu yaşamaktadır. Editörlüğünü Hindu geleneğinin içinden gelen Arvind Sharma'nın yaptığı *The Study of Hinduism*, temel olarak bu tanım sorununu ele almaktadır. Hindistan destanlarının yazılması, sözlü aktarımı ve kutsallığı, Bagavadgita ve klasik Hinduizm ve kapsamlı bir Hindu gelenek literatürü olan Purana bağlamında Hinduizm'in gelişimine ilişkin pekçok çalışmanın yer aldığı kitabın temel söylemi Hinduizm'in bu tanımlanma sorunu üzerinedir.

Hinduizm'e ilişkin olarak yaklaşık iki yüz yıllık araştırmaların ekseninde gerçekleştirilen bu çok yazarlı eser, dinlerin kendi değerleri, kavramları ve tarihleri bağlamında ele alınması düşüncesine dayanan bir Hindu çalışmaları koleksiyonudur. Yazarlar Hinduizm'i analitik, tarihsel ve güncel bir perspektiften ele almaktadır.

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi
yıl 2 sayı 2 Haziran 2005

Hinduizm'in tanımı sorunu bağlamında, ilk makaleyi kaleme alan Sharma "Hinduizm nedir" sorusunu başlığına alan yazısında farklı Hinduizm tanımlarını değerlendirmektedir. Yazara göre Hinduizm'in tanımı sorunu "Hinduizm" teriminin 19. yüzyılın ilk dönemlerinde kullanılmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkmış bir sorundur. Bu sorunun nedeni ise Hinduizm'in tanımına imkan veren bir inanç öğretileri formülasyonunun olmamasına bağlanmaktadır. Bu nedenle Hinduizmin tanımlanmasındaki güçlük, onun çok farklı yönleri sahip olmasının bir sonucu olmaktadır. Örneğin pek çok Hindu geleneği Veda'ya kutsal literatür ve vahiy olarak hürmet gösterirken bazıları bu düşünceye katılmamaktadır. Hindu felsefesi evreni yaratan, sürdüren ve yok eden teistik bir gerçekliliği öngörürken bazı Hindu eğilimleri bunu reddetmektedir (s. 3).

Hinduizmin tanımı probleminin en önemli kısmı, onun diğer dinlerde olduğu gibi, tek bir tarihsel kurucuya, iman maddeleri ya da bildirimleri içinde yer alan tek tip bir inanç sistemi, tek bir kurtuluş sistemi ve tek bir merkezi otorite ve hiyerarşik yapıya sahip olmaması nedeniyledir. Bu düşünceyi savunan yazar, Hinduizm'e yönelik batıdaki bazı nitelermelere yer vermektedir. Örneğin Troy Wilson, Hinduizm bağlamında bir rahiplik hiyerarşisinden, bir cemaat listesinden, belirlenmiş sakramentlerden, inanç ikrarı ifadelerinden ve hatta bir Hindu ile Hindu olmayanı birbirinden ayıracak bir dinsel pratikten dahi söz etmenin mümkün olmadığını dile getirmektedir. Wilson, Hindu nitelermesinin "Siz Hindu musunuz?" sorusuna "hayır" cevabı vermeyen herkesi içerdiğini ifade etmektedir. Wilfred Cantwell Smith ise geçerlikteki Hinduizm tanımının Hinduların genel dinsel görünüşleri ile uyumsuzluğu açıkça görünen hatalı bir kavramlaştırma olduğunu dile getirmektedir. Ona göre Hindular vardır fakat Hinduizm yoktur (s. 4). Bu durumda yazar kendine has ve oldukça ironik bir Hinduizm tanımı yapmaktadır: "Hinduizm, öncelikle Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam, ardından da Budizm, Caynizm, Sihizm ve Bahailik tarafından içinin boşaltılma-

sından sonra bu hakikatten geri kalan şeyler olarak tanımlanabilir” (s. 16).

“Modern Hinduizm” başlıklı yazısında Robert D. Baird, modern sosyal bilim anlayışı çerçevesinde Hindu esasa ilişkin yüzeysel ifadelerin artık yetersiz kaldığını dile getirmektedir. Baird bu çerçevede, son dönemde Hinduizm’e ilişkin yapılan araştırmaların genel bir sınıflamasını yapmaktadır. Bu çalışmalar temel olarak Hinduizm ve sosyal değişim, Hindu tapınakları, ritüeller, festivaller, hac ziyaretleri, Hinduizm’de kadın, Hinduizm içindeki dinsel eğilimler, dinsel düşünürler, gurular, azizler ve asketikler, diasporadaki Hinduizm, Hinduizm’de din, hukuk ve devlet ilişkisi, Hinduizm ve diğer gelenekler, Hinduizm’i yeniden düşünmek ve Hindu milliyetçiliği üzerine yapılmış çalışmaların bir bibliyografisini sunmaktadır. Ancak yazar, modern çağda Hinduizm tanımlamasına katkı sağlayacak bu çalışmaların hâlâ yetersizliğinden söz etmekte ve bu dinsel geleneği anlamak için ideolojik sınırlar içine hapsolmemiş, yerel dilleri bilen, ehil antropolog ve dinler tarihçilerine çok fazla ihtiyaç duyulduğunu bildirmektedir. Ayrıca yazar, son dönemlerde Hinduizm’in çağdaş tıbbi sorunlara getirdiği çözümlerin tartışılması yerine çağdaş etik sorunlara karşı önerdiği çözümlerin dikkate alınmasını önermektedir (ss. 285-6).

Hakan OLGUN

